

Стасюк Б. В.

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Нестелєєв М. А.

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ВИКОРИСТАННЯ НОВИННИХ РЕСУРСІВ У ПІДГОТОВЦІ УСНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Цю статтю присвячено проблемі визначення місця новинних ресурсів у підготовці усного перекладача. Загальні знання, одним із джерел яких вони виступають, уже давно є невіддільними складовими усного перекладу – діяльності, що зазнає значних змін відколи народилася на початку ХХ століття. Протягом десятиліть науковці, практики та викладачі в галузі усного перекладу постійно наголошували на важливості загальних знань як під час вступних випробувань, так і в ширшому контексті підготовки усних перекладачів. Однак, попри загально-визнану важливість загальних знань у цій дисципліні, загальноприйнятого уявлення про те, чим є «загальні знання», досі не існує.

У статті розкрито протиріччя змісту й обсягу загальних знань, запропонованих в контексті підготовки перекладачів, об'єктивним потребам студентів. Часто їх підбір виявляється суб'єктивними і залежить від особистих поглядів окремо взятих викладачів. Кожен інструктор може мати власний підхід до того, що саме слід викладати, яким темам слід надавати пріоритет і які ресурси слід використовувати для підтримки навчання.

З'ясовано, що така нечіткість може створювати проблеми як для студентів, так і для дидактів. Відсутність типової навчальної програми залишає простір для різних інтерпретацій того, що є належною підготовкою для перекладачів-початківців. Отже, питання про те, які предметні сфери є найбільш корисними для вивчення студентами, залишається відкритим і залежить від індивідуального стилю викладання. Дехто включає в загальні знання широкий спектр історичних, культурних і політичних тем, тоді як для інших вони можуть бути більш вузько сфокусовані на конкретних галузях, як-от праві, економіці або науці. Така суб'єктивність може ускладнювати студентам усвідомлення того, що саме їм потрібно знати задля успіху в перекладацькій діяльності.

У світлі цих проблем у цій статті автори пропонують альтернативний підхід до визначення ядра загальних знань для студентів, котрі вивчають усний переклад. Зокрема, пропонують вважати основою загальних знань предмет і теми, які регулярно обговорюються в поточних новинах, і події, про які повідомляють журналісти та новинні платформи. Обґрунтування такого підходу полягає в тому, що теми, які висвітлюються в ЗМІ, часто відображають ключові сфери суспільного дискурсу і дають цінне уявлення про сучасні проблеми, тенденції та глобальні події. Зосереджуючись на новинному контенті, студенти можуть бути впевнені в актуальності інформації та в тому, що вони добре поінформовані щодо питань, які формують світ навколо них.

На додаток до цієї концептуальної основи, у статті також висвітлено низку практичних вправ, покликаних поглибити загальні знання через цілеспрямоване ознайомлення з поточними подіями. Ці вправи ретельно відібрані зі спеціальної літератури для підготовки усних перекладачів і покликані доповнити традиційні методи навчання. Залучаючи реальні теми, студенти можуть розвинути глибше розуміння мови та понять, з якими вони можуть зіткнутися в професійній діяльності усного перекладача.

Крім того, автори пропонують кілька новаторських принципів, які мають стати основою будь-якої системи вправ з використанням новин для покращення загальних знань. Ці принципи передбачають розвиток критичного мислення, заохочення до активної взаємодії з різними джерелами інформації та сприяння ширшому розумінню взаємозв'язків між глобальними подіями. Зрештою, задача дослідників полягала в тому, щоб надати слухачам інструментарій, необхідний для вільного орієнтування в складнощах сучасної комунікації на загальні теми

та здатності виконувати точний, контекстуально коректний усний переклад у реальних ситуаціях.

Ключові слова: підготовка усних перекладачів, новини, загальні знання, загальна культура, управління.

Постановка проблеми. Підготовка усних перекладачів зазвичай наражається на низку універсальних проблем, розв'язання яких не вписується у формальні та прямолінійні програми вищої освіти, що охоплюють курси, як лінгвістичні за своєю природою в цілому, так і суто перекладацькі за змістом. Ці проблеми варіюються від фізіології та нейробіології набуття навичок усного перекладача (наприклад, розвиток пам'яті або управління стресом) до деяких особистих якостей майбутніх фахівців усного перекладу, пов'язаних із загальним інтелектуальним розвитком та загальною культурою. Жодна з цих якостей не може бути формально отриманою в процесі обмежених у часі аудиторних занять, хоча деякі з них регулярно фігурують як попередні вимоги навіть для зарахування на навчання усному перекладу. Таким чином, викладачі усного перекладу стикаються з парадоксальною ситуацією, коли базові навчальні програми спеціальності, здавалося б, уникають будь-яких усталених елементів для підготовки якостей, необхідних для фахівців з усного перекладу.

Серед якостей усного перекладача, які важко піддаються стандартизації (як серед студентів, так і в практикуючих фахівців), що так чи інакше повинні культивуватися і навіть плекатися в освітньому процесі, можна назвати загальний інтелектуальний розвиток, представлений у спеціальній літературі широким спектром позначень: загальна культура, фонові знання, ерудиція, енциклопедична компетентність, універсальність усного перекладача тощо. Видається, що це досить ефемерний конструкт, який значною мірою залежить від особистого уявлення викладача про те, що має входити до очікуваних «загальних знань» і як (якщо!) це можна опанувати безпосередньо на заняттях. Здається, ця тема недостатньо представлена в спеціальній літературі з дидактичної, методичної та педагогічної точки зору як в українській національній школі підготовки усних перекладачів, так і в трансатлантичному досвіді. Початок інформаційної епохи з її різким збільшенням кількості легко доступної інформації на початку 2000-х років і пізніше мало менший вплив на описані підходи до викладання «загальних знань» студентам-перекладачам, ніж можна було б очікувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як освітнє поняття концепція «загальних знань» (або ж їх синонімічні та похідні поняття) досить давно пронизала навчальні програми, зокрема в світлі стандартів підготовки усних перекладачів. Один із піонерів міжнародного конференц-перекладу Жан Ербер, автор одного з найперших посібників з усного перекладу «Le manuel de l'interprète» (1952), визнавав, що перекладачеві недостатньо мати навіть «дуже глибокі» знання з предмета, про який може йтися на публічному заході. Адже крім цього, він повинен мати надзвичайно широку загальну культуру, і «молодим перекладачам, яким її бракує, треба йти на всі необхідні жертви, щоб її здобути. У будь-який момент, за словами Ж. Ербера, незалежно від предмета обговорення, доповідач або конференція можуть перейти на дебати з абсолютно несподіваного питання. «Так, комітет статистиків може раптово зайнятися медичною, сільськогосподарською або залізничною технікою, з'їзд юристів – заглибитися в проблеми морського судноплавства або сталеливарної промисловості, а політична асамблея може обговорювати бюджет, міграцію чи будівництво гребель. І це не є чимось незвичайним, коли профспілкові збори автоперевізників обговорюють холодильні камери, хіміки – питання латинської граматики, а авіатори – техніку контролю за виконанням бюджету. Подібно до журналістів, дипломатів і політиків, усний перекладач повинен мати можливість говорити в будь-який час на будь-яку тему, але, на відміну від інших, він не отримує попередження і не може одержати інформацію в останню хвилину, а також не має можливості вибрати відповідний момент, коли він матиме говорити. Ідеальний перекладач мав би бути ходячою енциклопедією, постійно оновлюючи інформацію про все, що говориться і робиться в усіх видах людської діяльності. На практиці це, звичайно, неможливо, але сумлінний перекладач повинен невтомно працювати над досягненням цієї мети» [26, pp. 22–24].

У потребі усного перекладача володіти великою кількістю фактів, які виходять далеко за межі його компетенції в конкретній тематиці перекладу, ніхто і ніколи серйозно не сумнівався. Протягом десятиліть міжнародної практики досліджень і викладання усного перекладу ця думка регу-

лярно повторювалася: загальні знання повинні бути частиною професійних характеристик будь-якого професійного усного перекладача. Детальніше див. тут: 22, р. 19; 30, р. 274–284; 32, р. 106; 25, р. 42–53; 29, р. 25; 12, рр. 67, 73, 99 і т. д. Причиною такої уваги до неомовито ефемерного поняття й концепції полягає в самій суті усного перекладу, який є *«актом первинної і водночас остаточної продукції цільового повідомлення, що відбувається на основі одномоментного знайомства із вихідним повідомленням»* [40, р. 11]. Саме одномоментність знайомства з оригінальним текстом перешкоджає базовій можливості покращувати запропонований переклад чи його редагування за відсутності або недостатності фонові інформації в перекладача, накопиченої за час його попереднього досвіду.

Всебічний огляд галузевої літератури¹, де описано організацію та проведення випробувань на професійну придатність усних перекладачів, свідчить, що загальні знання більш-менш широко визнані як один із компонентів професійної компетентності та досвіду усного перекладача в Європі та Америці. Схоже, що це справедливо і для інших країн, принаймні для підготовки усних перекладачів у вищій школі Малайзії [11], КНР [36] та Республіки Китай (Тайвань) [10, р. 94].

Окрім педагогічних робіт і дидактичних досліджень, поняття «загальні знання» стало складовою частиною різноманітних освітніх та професійних стандартів. З вересня 2020 р. «тест на загальні знання» рекомендований як частина повного вступного іспиту в рамках освітнього консорціуму European Master in Conference Interpreting (EMCI), що підтверджується практикою Європейської комісії та Європейського парламенту. Сертифікаційний іспит Національного агентства з акредитації усних та письмових перекладачів Австралії (NAATI) передбачає, що «усні перекладачі повинні володіти високим рівнем загальних знань та знань про поточні події в різних галузях, що забезпечує основу для розуміння мови оригіналу та перекладу в різних предметних галузях» [37]. Предметна енциклопедія іншої професійної організації AIETI² стверджує, що «від потенційного усного перекладача також очікується наявність як загальних, так і спеціальних фонових знань» [49, р. 6]. У 2006 р. комітет із професійної підготовки Міжнародної асоціації конференц-перекладу (AIPC Training Committee) також висунув декілька пропозицій стосовно орієнтирів для

підготовки і проведення сертифікаційних випробувань усних перекладачів («лінгвістична компетентність, загальні знання, зрілість, базові навички перемикування мовних кодів, винахідливість, вміння справлятися зі стресом тощо»), проте не запропонував способу та шкали, за якими вимірювати ці вміння в кандидатів (цит. за 48, рр. 33–34). Цікавий підхід до того, що вважати «загальними знаннями» присяжного перекладача, сповідують суди в США, чия Training & Certification Program передбачає наявність загальних знань у перекладача, що зіставні із щонайменше двома роками навчання в коледжі «a minimum of two years of college» [17, р. 9].

В Україні галузеві стандарти для усного перекладу все ще потребують прийняття. Відповідна професія не має окремого регулювання, як за такі не рахувати стандарти вищої освіти для рівнів бакалавра та магістра³, згідно з якими не передбачено окремих компетенцій чи результатів навчання для усних перекладачів. Асоціація перекладачів України (АПУ/UTA) має власний стандарт кваліфікації та сертифікації усних перекладачів, який передбачає, що кваліфікаційний екзаме́н усного перекладача повинен виявляти «загальні, спеціальні і практичні знання», не уточнюючи, як їх розрізняти і оцінювати [6]. Також щойно, 07.02.2025 р. Українська асоціація перекладачів (UATI) ухвалила внутрішній стандарт професії «Усний перекладач», проте оприлюднений його проєкт не виділяє загальні знання, попри наявність окремих блоків загальних і міжкультурних компетенцій, якими повинен володіти усний перекладач [1, с. 10–11].

Необхідно підкреслити, що попри велику кількість посилань на загальні знання/культуру в численних першоджерелах, що стосуються підготовки усного перекладача (статтях, стандартах, посібниках тощо), не існує загальноприйнятого розуміння того, що включає в себе такі знання та/або культуру. Визнаючи нечіткість наявних визначень, Ізабель Колломбат все ж пропонує взяти до уваги дві внутрішні характеристики загальних знань: 1) воно представляє наш досвід, отриманий через взаємодію з реальним світом; 2), ці загальне знання регулярно розширюються через взаємодію в суспільстві, що робить їх культурно маркованими та пов'язаними із «загальною культурою» [14, р. 60].

Постановка завдання. Таким чином, ця стаття представляє особисті пошуки авторами деяких

¹ Напр., див 21, рр. 129–132.

² Піренейська асоціація перекладознавства.

³ Див. відповідні накази МОН України №№ 869 та 871 від 20.06.2019 р. відповідно.

життєздатних методів постійного і наполегливого підвищення рівня «загальних знань» українських студентів-перекладачів у надлишковому інформаційному полі Інтернету та соціальних мереж.

Виклад основного матеріалу. Компоненти, з яких складаються ці загальні знання й культура, варіюються від дослідника до дослідника. Дехто при цьому залишається досить туманним у формулюваннях. Напр., Перес-Лусардо Діас зазначає, що кожному усному перекладачеві повинні бути притаманні *«широка загальна культура, знання світу, енциклопедичні та глибокі, а також постійний інтерес до поточних подій, що дозволяє нам контекстуалізувати повідомлення і таким чином розуміти його, прив'язуючи до попередніх знань»* [39, р. 105]. Деякі вчені навіть зараз дозволяють собі певну категоричність у висловлюваннях, стверджуючи, що студентам і практикам усного перекладу потрібно «зміцнювати свої загальні знання економіки, історії, права, міжнародної політики та загальнонаукових понять і принципів (саме в такому порядку) [вид. наше – Авт.]» [11] попри той факт, що **конкретне наповнення** загальних знань та способи їх формування й перевірки є предметом серйозного обговорення протягом багатьох років. Так, іще в 90-х рр. XX ст. Джон Доддс згадував: «Що стосується компонента загальних знань в екзамені на профпридатність, то мені дуже приємно бачити, що на круглому столі з досліджень усного перекладу, який відбувся минулого року в Трієсті, цей складник був визнаний найбільш суб'єктивним і найменш науковим з усіх, про що чітко заявили Лаура Гран і Крістофер Тейлор у своїх заключних виступах: “У минулому колеги завжди приділяли значну увагу оцінці “знань студента про світ” (вони ж “фонові знання”, “схема” тощо), і деякі учасники ставили це під сумнів. Один із викладачів, намагаючись з'ясувати, де встановити межі потенційних знань студента про світ, запитав, чи вимагатимуть екзаменатори від студента (а) знати, де розташовано Антверпен, (б) де розташовано Гвінею-Бісау і (в) обсяг валового національного продукту Гвінеї-Бісау за минулий рік. Прикро визнавати, але навіть викладачі, яких просили відповісти на ці запитання, виявилися неоднотайними у своїх відповідях, і це свідчить про те, що не існує реальних параметрів для визначення того, що саме повинен знати майбутній усний перекладач. Тому ми дійшли рішення, що було б надзвичайно корисно сформулювати чіткіші, науково обґрунтовані межі цього питання, а не продовжувати покладатись на інтуїцію викладачів, які брали участь в опиту-

ванні”. Саме я був згаданим викладачем, і саме я ставив запитання, спеціально розроблене для того, щоб спровокувати неоднакові відповіді з боку екзаменаторів, а не тому, щоб їх дискредитувати. Нам потрібно говорити, що ми часто порушуємо фундаментальне правило екзамену, а саме – консенсус з боку екзаменаторів, чого саме ми очікуємо від кандидатів. Не можна розробляти екзамен, заснований на індивідуальних особливостях екзаменатора, який вважає, що молоді 20-річні люди повинні знати ВВП Гвінеї-Бісау, розрізняти прапори всіх країн світу абощо» [20, р. 20].

Попри те, навіть у наші дні викладачі усного перекладу й методисти пропонують перевіряти саме такі компетенції. Так, Шарка Тімарова й Гаррі Унгуд-Томас чітко показали, що загальні знання широко випробовують за різних обставин у межах щонайменше третини проаналізованих шкіл усного перекладу: як в співбесідах, так і на письмових екзаменах чи під час публічних виступів [48, р. 39]⁴. Досвідченіші педагоги та практики усного перекладу, навпаки, намагаються уникати зайвої деталізації в цьому питанні: «перекладачам випадає стикатися з буквально нескінченним діапазоном тем. Базові навички потрібні одні й ті самі, але усний перекладач має величезне поле для роботи, тому повинен володіти широкими загальними знаннями та бути допитливим, завжди прагнути розширити свої загальні знання...» [28, р. 8].

Нам вдалося з'ясувати, що перекладознавці вважають будь-які загальні знання та/або культуру важливими для ефективнішої роботи усного перекладача. Цей факт відображено в деяких професійних стандартах з усного перекладу. Ми також побачили, що загальні знання та/або культуру часто рекомендують перевіряти під час **вступних** випробувань на перекладацькі програми або курси, що спеціалізуються саме з усного перекладу. Отже, наступним логічним кроком для дослідників і практиків у сфері підготовки усних перекладачів було би вирішити, чи потрібно *надалі* цілеспрямовано розвивати цю професійну якість зі студентами під час аудиторних занять і самостійної роботи. Якщо так, то як це *можна* і *потрібно* робити в сучасних умовах.

Огляд існуючих посібників та підручників з навчання усного та письмового перекладу⁵ свідчить, що тема підвищення загальної обізнаності усного перекладача як *акцентованої навчальної*

⁴ Ще один гарний огляд того, як перевірку загальних знань представлено в різних установах чи закладах та оцінено різними науковцями, можна знайти в М. Руссо [41].

⁵ Напр., див. джерела: 2; 3; 4; 5; 7; 8; 9; 13; 14; 16; 19; 23; 27; 28; 31; 34; 35; 38; 39; 40; 42; 43; 45; 46 та 47.

діяльності здебільшого оминається, за рідкісними щасливими винятками (про які йтиметься нижче).

Загальна дидактична пропозиція щодо набуття загальних знань, здається, закликає до застосування сократівських методів: «допомагати студентам усвідомлювати те, що вони вже знають, задля розбудови своїх знань на міцному фундаменті й ставати достатньо впевненими в собі, щоб, як це не парадоксально, ставати ще пильнішими й вдатнішими до того, що Декарт називає “методичним сумнівом”, дуже корисним інструментом для вирішення складних перекладацьких проблем» [14, р. 66]. Ендрю Гіллс дає низку рекомендацій, орієнтованих на студентів, як досягти кращих загальних знань: 1) набратися терпіння (оскільки результати витрачених зусиль проявляться через кілька років), 2) виробляти звички, які здатні розширювати загальні знання так, щоб цей процес не здавався рутиною, 3) цікавитися всім на світі і 4) записувати знайдене в тематичних файлах або ментальних картах, щоб закріпити це в пам'яті і готувати підґрунтя для майбутньої роботи [24, р. 70].

Розлогіший список обов'язкових елементів для належної розробки процедури набуття (а також успішного засвоєння) загальних знань наводить Вероніка Манолє: плануйте свій курс, будьте допитливими, повертайтеся до шкільних підручників, шукайте поради в мережі, читайте книги із серії загальних знань, обирайте малоцікаві (а значить, найгірше відомі вам) теми, слідкуйте за обраними темами в соціальних мережах, читайте паралельні тексти на ті самі теми (наприклад, паралельні статті у Вікіпедії різними мовами) [33, р. 79].

Методологічна парадигма для викладачів в обох вищезгаданих випадках цілком зрозуміла, однак проблема того, *як і що саме* має бути зібрано, організовано і представлено в якості навчального матеріалу для підвищення рівня загальних знань, залишається відкритим питанням.

Таким чином, першочерговим педагогічним завданням, яке постає перед будь-яким викладачем при розробці курсу з усного перекладу, що включає загальноосвітній компонент, є конкретний склад цього самого «загальноосвітнього компонента». Яким він має бути: а) спланованим і структурованим чи б) спорадичним і еkleктичним?

Спланований і структурований компонент загальних знань здається очевидним вибором, але такий підхід неминуче призведе до величезного обмеження доступних у часі тем. Як слушно

зауважив Жан Деліль, «культуру неможливо засвоїти за один семестр» [18, р. 11]. Крім того, будь-які тематично структуровані завдання для розвитку загальних знань неминуче призводять до їхньої трансформації в спеціалізовані. Попри те Ендрю Гіллс вважає, що це шлях до накопичення загальних знань: «читати галузеву, спеціалізовану літературу, щоб набутися... загальних знань» [24, р. 46]. Інша проблема з конкретним вибором загальних тем полягає в тому, що вони неминуче відображатимуть суб'єктивні погляди викладача і можуть не відповідати реальним потребам студентів, чий культурний та освітній рівні, а також широта світогляду можуть потребувати інших сфер інтересів⁶. «Вчитель повинен навчати так, щоб учні усвідомлювали не лише те, що вони знають – яким би тривіальним чи буденним це не здавалося, – а й те, що *їхні знання є цінними та корисними*. Потім важливо створити сприятливу атмосферу в аудиторії, де учні могли би розвивати впевненість у собі і пильність завдяки викристалізованам інтелектуальним набуткам» [14, р. 64]. Як показує професійний досвід, будь-які спроби структурувати загальну інформацію та подати її у вигляді блоків призводять до значного суб'єктивізму навіть у досвідчених викладачів. Так про свій досвід викладання блоків загальної інформації для студентів-усників розповідає Вероніка Манолє. Вони свідомо охоплювали астрономію, політичну географію Африки та Азії, економіку, право, історію XX ст., релігію, філософію, міфологію і, врешті-решт, історію науки, свідомо оминувши медицину та біологію. Проте вона зізнається, що навіть після цього структурованого підходу до розширення знань про світ вона та її студенти регулярно натрапляли на *абсолютно не знайомі їм* теми [33, р. 79].

Якщо компонент загальних знань характеризується як спорадичний та еkleктичний, тоді він справді залишатиметься «загальним», а отже, більш хаотичним. Це буквально «непланований» матеріал. Одне з можливих рішень у рамках цього підходу – це *детальніше* обговорення та аналізу зі студентами текстів регулярних вправ. Наприклад, візьмемо випадкове завдання з реального посібника з усного перекладу, текст про туризм у Таїланді для перекладу на слух⁷. Інструкція до вправи обмежується власне задачею перекласти

⁶ Не забуваймо, що згідно зі спостереженнями Лорі Гран і Крістофера Тейлора, будь-які спроби встановити об'єктивні критерії для загальних знань, що потребують обов'язкового засвоєння, мають мало спільного з науковим підходом [20, р. 20].

⁷ Ut. 2, впр. 8 [4, с. 25].

текст з аркуша. У ньому є лише дві фонові реалії, пов'язані з цією країною (валюта *бат*, місто Паттая), які майже не дають суттєвої додаткової інформації загального характеру про неї, її політичний устрій, географію, економіку, тваринний світ тощо. Тому в якості домашнього завдання викладачі можуть запропонувати студентам заглибитися в основну інформацію про країну, включно з будь-якими нещодавніми важливими подіями, що становлять інтерес для них, і представити свої висновки на наступному занятті в дуже коротких англійських/українських доповідях або в групах, або перед усією аудиторією. Тепер інші студенти, виконавши домашнє завдання, будуть краще обізнані з цією конкретною країною та її поточними справами і зможуть виконувати послідовний переклад з достатніми та актуальними фоновими знаннями. З високою вірогідністю такий вид загальної інформаційної підготовки піде студентам на користь, оскільки Таїланд є популярною серед туристів країною. Водночас нам не вдалося знайти жодної загальнопедагогічної або методичної системи, яка би цілковито покладалася на випадковість джерела в рамках загальної інформаційної підготовки студентів-усників, і це, безумовно, свідчить про серйозні вади такого підходу.

Аналізуючи проблему віднаходження золотой середини в підборі структурованого загальноосвітнього матеріалу, який міг би об'єктивно знадобитися студентам-усникам щодня або майже щодня, ми дійшли висновку, що на практичному рівні ніщо не відповідає цим цілям краще, ніж **вивчення й дослідження поточного стану справ у світі на новинних ресурсів**. Саме це може лягти в основу систематичного набуття загальних знань на заняттях і забезпечити поглиблення актуальної фонові інформації, яку студентам буде легко в подальшому розширювати й масштабувати, об'єктивно корисну надалі й затребувану на практиці. Замість того, щоб покладатися на суб'єктивно обрані випадкові теми, які, як правило, зливаються зі галузевим усним перекладом у визначених сферах (банківська справа та фінанси, економіка, ІТ, право, медицина тощо), викладачі можуть дотримуватися щоденної рутини опрацювання новин задля формування справді загальних знань, необхідних пересічним слухачам, а не *псевдозагальних* (галузевих, фахових) знань, необхідних професіоналам у цих конкретних сферах.

Межа між загальними та спеціальними (галузевими, фаховими) знаннями, визначеними в рамках поточних новин та подій, **не є розмитою**, а навпаки – чітко проведена через *регулярно*

повторювану лексику та фразеологію *поточних і широко відомих подій*, особливо якщо вони відбуваються в глобальному або макрорегіональному масштабі. Під час пандемії COVID-19 біологічні знання, пов'язані з коронавірусним захворюванням, його лікуванням і профілактикою, та відповідна медична лексика (*asymptomatic* – *безсимптомний*, *booster shot* – *ревакцинація*, *cluster* – *осередок*, *droplet transmission* – *повітряно-крапельний спосіб передачі*, *outbreak* – *спалах*, *quarantine* – *карантин*, *ізоляція*, *social distancing* – *безпечна відстань*, *vector vaccine* – *векторна вакцина* тощо) перейшла зі сфери спеціальних знань у загальні. Під час широкомасштабного російського вторгнення в Україну військова термінологія і професійний жаргон (*безпілотник* – *UAV*, *drone*, *бомбосховище* – *bomb shelter*, *винищувач* – *fighter aircraft*, *головнокомандувач* *Commander-in-Chief*, *крилата ракета* – *cruise missile*, *окупація* – *occupation*, *ракетоносій* – *missile carrier*, *РСЗВ* – *MLRS* тощо) стали частиною щоденного життя в Україні й перейшли в категорію загальних знань, інформації, зрозумілої кожному громадянину країни та використовуваної у щоденній мовленнєвій практиці.

Можна вести дискусію про місце, де пролягає периферія загальних знань та їх межа у підготовці усного перекладача, але **знання та розуміння інформації, що лежить в основі контексту поточних новин та подій, безумовно, є їх ядром**. Ми можемо легко уявити собі професійного усного перекладача з прогалинами в знаннях про мистецтво чи астрономію, але майже неможливо уявити собі професійного усного перекладача, який стикається з труднощами в розумінні та перекладі текстів на теми актуальних новин.

Поточні новини та події динамічні й завжди актуальні, тому їх опрацювання – повсякденна рутинна та обов'язок усного перекладача. На етапі навчання усного перекладача-початківця було б нераціонально з боку викладача уникати новин у щоденній практиці аудиторних занять або самостійній роботі.

Звернення до ідеї використовувати поточні новини в підготовці усного перекладача ми подекуди зустрічаємо і серед спроб окреслити «загальні знання» в інших дослідників. «Читання про одні й ті ж події різними мовами допомагає краще ознайомитись із відповідною термінологією і при цьому навчитись уникати пасток дослівного перекладу. **Це також покращує загальні знання**» [24, р. 86]. Цей підхід підтримують дослідники, практики та викладачі усного перекладу в статтях

і книгах із викладання усного перекладу, де значну увагу приділено розвитку загальних знань [24; 33; 44].

З метою активізації загальних знань та покращення мовленнєвої практики Ендрю Гілліс пропонує студентам, що вивчають усний переклад, виконувати низку вправ, пов'язаних з опрацюванням матеріалів різних новинних видань. З усіх опрацьованих нами видань складений ним список є найбільш детальним і різноманітним каталогом вправ для розвитку загальних знань в усному перекладі:

- огляди новин та їх презентація в аудиторії залежно від країни/регіону походження раз чи двічі на тиждень;
- «відновлення контексту» (context re-introduction): аудиторний аналіз та обговорення заголовків новин у газетах з метою визначення, про що може бути новина, та пошук максимально відомого контексту; в подальшому цю вправу можна розвивати в короткий монологічний виступ-імпровізацію з представленням новини на основі її заголовку;
- заповнення прогалин, що виявляються в ході ознайомлення з текстом новини, що має нам довести обмеженість наших знань навіть у ситуаціях, «коли здається, ніби все зрозуміло»;
- знайомство з новинами із різних регіонів задля отримання різних кутів зору на новини в світі;
- укладання тематичних збірок газетних новин та відомостей на актуальні теми з метою створення «бази даних із різних важливих сфер»;
- укладання вокабуляру та глосаріїв слів на позначення, скажімо, різноманітних політичних інституцій на основі матеріалів ЗМІ (як-от *L'Élysée – Єлисейський палац, Palais de Luxembourg – Люксембурзький палац, Whitehall – Байтголл, Krakowskie Przedmieście – Краківське передмістя* і т. д.);
- дослідження новин у множинних форматах;
- робота з газетами різних напрямків і жанрів (напр., «серйозні ЗМІ» і жовта преса);
- знайомство з паралельними текстами новин різними мовами та з різною політичною афіліацією або регіоном походження [24, pp. 60–62, 86–90, 100–103, 115, 120, 181, 217].

Беззаперечною перевагою такого підходу є широкий спектр і різноманітність вправ із детальним обґрунтуванням цілей, які вони переслідують, та способів їх виконання. Вправи також розподілені за широкими категоріями видів діяльності: практика говоріння, лексика і граматики,

усний послідовний та синхронний переклад. Недолік підходу Ендрю Гілліса полягає в тому, що вправи на основі новин не виділені в окрему підгрупу, натомість вони розпорошені серед величезного переліку інших лексико-граматичних вправ, завдань на слухання й говоріння та власне практики усного перекладу зі аналогічним статусом та ефективністю.

Нижче ми пропонуємо додаткові рекомендації щодо роботи з новинними джерелами в процесі навчання усному перекладу в наш час.

Набуття загальних знань передбачає знайомство з новинними текстами шляхом **читання** і, зокрема, **перекладу з аркуша**, оскільки в такий спосіб засвоєння інформації відбувається в надійніший спосіб (скажімо, сприйняття незнайомих власних назв на слух може бути оманливим і перешкодити подальшому їх запам'ятовуванню та відтворенню). Це означає, що подкасти й відеотрансляції в соцмережах мають меншу ефективність, ніж писемні джерела.

Новинні платформи в Інтернеті із їхніми відповідними сторінками в соцмережах слід вважати основним джерелом інформації. Вони мобільні, найбільш динамічні і дозволяють знайомитися зі своїми матеріалами «на ходу»: «Завжди важко знайти час для необхідної мовної практики, яка може вимагати сотні годин лише для підтримки свого рівня. Але вони вартують того, щоб знаходити на них час. Заведіть хорошу звичку, наприклад, слухати новини за сніданком, *брати з собою газету для читання або підбирати подкасти для прослуховування в громадському транспорті*» [24, p. 102].

Актуальні джерела новин для слухачів курсів усного перекладу повинні бути однаковою мірою представлені **глобальними, національними та (мікро)регіональними** платформами. «Тест на знання поточних подій зосереджується на предметах та подіях [...], які повинні бути знайомі кожному, хто стежить за основними міжнародними, регіональними та національними подіями, що відбулися за останній рік» [44, p. 112].

Новини та поточні події потрібно засвоювати **всіма робочими мовами**. Це необхідно не лише заради мовної практики, але й для створення паралельних словників на схожі теми.

Тексти новин і поточних подій є актуальним і надійним джерелом для активного вдосконалення мови, оскільки містять **найуживанішу загальну лексику, повторювані вирази та ідіоматику, алузивні та метафоричні перифрази**, які легко розуміє якнайширша аудиторія, а отже, таку,

що повинна належати до активного словникового запасу усного перекладача.

Викладачеві усного перекладу належно скласти **список рекомендованих новинних сайтів** на всіх рівнях: глобальні та міжнародні новини, національні новини та (мікро)регіональні новини. При їх відборі необхідно враховувати структуру та макет вебсайту. Дизайн стрічки новин на вебсайті має надзвичайно важливе значення, оскільки він може або полегшувати, або утруднювати її сприйняття. Коли заголовки новин на платформі доступні для попереднього перегляду разом з *лідом* (вступною частиною новини), тоді це зручне джерело для швидкого й ефективного перегляду всієї новинної стрічки з метою покращення загальної обізнаності та невідповідного перекладу з аркуша. У поєднанні з *лідом* заголовки, як правило, містять ключові слова та найважливіші власні імена чи реалії, що мають значення для розуміння новини пересічним читачем (і перекладачем!). Відтак навіть банальне читання та знайомство з новинною стрічкою без детального заглиблення в саму суть новини чи відповідного репортажу, здатне забезпечити мінімально необхідні фонові загальні знання актуальних подій.

Ще одна річ, яку не можна недооцінювати в процесі ознайомлення з новинами та поточними подіями на додаток до щоденної навчальної рутини студентів-усників – це те, що, опановуючи новини, студенти **залучаються до суспільного та політичного життя**. Вони стають більш обізнаними про події навколо них на різних рівнях і мимоволі залучаються в громадянське суспільство. Регулярна робота з новинами та їх обговорення у різний спосіб значно розширює навички опрацювання джерел інформації, вміння розрізняти якісні та неякісні ЗМІ, а також – що є надзвичайно важливим у наш час! – навички боротьби

з фейковими новинами та пропагандистськими джерелами. Можна навіть сказати, що на додаток до складання списків рекомендованих джерел новин, до обов'язків викладача входить надання ефективних рецептів того, як відрізнити фейкові новини та пропагандистські джерела від надійної та відповідальної журналістики.

Висновки. Ми розглянули та проаналізували загальні знання та культуру усного перекладача крізь призму поглядів науковців і практиків усного перекладу. Незважаючи на те, що це нечітко сформоване та визначене поняття, загальні знання/культура належать до невіддільного ядра перекладацьких компетенцій з самого початку виникнення повноцінної професії усного перекладача в минулому столітті. Відтоді науковці, практики та інструктори з усного перекладу широко обговорюють і доводять, що загальні знання повинні бути частиною вступних випробувань та навчання в цілому. Для цілей навчання усному перекладу універсальне визначення загальних знань все ще залишається невлучним, а їх фактичний склад – дуже суб'єктивним і залежним від особистих поглядів викладача та особистого вибору навчального матеріалу і джерел. У цій статті ми пропонуємо підхід, згідно з яким ядро загальних знань визначають теми поточних новин та актуальна репортажистика на платформах новинних ресурсів. З широкого спектру спеціальної літератури, присвяченої підготовці усних перекладачів, відібрано низку вправ, спеціально призначених для поглиблення загальних знань. Крім того, важливо дотримуватися деяких базових принципів, названих у цій статті, які повинні лежати в основі будь-якої системи вправ із текстами новин для поглиблення загальних знань студентів, що вивчають усний переклад.

Список літератури:

1. Галузеві документи. Стандарт професії «Усний перекладач». *Українська асоціація перекладачів*. URL: <https://surl.li/zsaoka> (дата звернення: 17.02.2025).
2. Максимов С. Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладу для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання (+2 компакт-диски) : Навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2007. 416 с.
3. Нестеренко Н. М. A Course in Interpreting and Translation. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. 240 с.
4. Ольховська А. С. Синхронний переклад у суспільно-політичній сфері: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Переклад» (англійська мова). Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 156 с.
5. Семотюк О. Л. Усний переклад. Німецька мова : Навчальний посібник. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. 188 с.
6. Стандарти галузеві. СТТУ АПУ 001-2000. *Асоціація перекладачів України*. URL: <https://www.uta.org.ua/15.htm> (дата звернення: 23.02.2025).

7. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності: Підручник для студентів вищих закладів освіти за спеціальністю «Переклад». Вінниця : Нова Книга, 2013. 368 с.
8. Швачко С. О. Проблеми синхронного перекладу. Навчальний посібник. Вінниця : Видавництво «Фоліант», 2004. 112 с.
9. Angelelli C. V. Revisiting the Interpreter's Role : A study of conference, court, and medical interpreters in Canada, Mexico, and the United States. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2004. 125 p.
10. Arjona-Tseng E. A Psychometric Approach to the Selection of Translation and Interpreting Students in Taiwan. *Perspectives*. 1993. 1(1). P. 91–104. DOI: 10.1080/0907676X.1993.9961203 (дата звернення: 17.02.2025).
11. Ayob L. Issues in interpreting pedagogy. *International Journal of Interpreter Education*. 2010. Vol. 2, Issue 1. URL: <https://citsl.org/issues-in-interpreting-pedagogy/> (дата звернення: 17.02.2025).
12. Chabasse C. Gibt es eine Begabung für das Simultandolmetschen? Erstellung eines Dolmetscheignungstests mit Schwerpunkt Simultandolmetschen. Berlin : SAXA Verlag, 2009. 217 s.
13. Chernov Gh. V. Inference and Anticipation in Simultaneous Interpreting. A probability-prediction model : Edited with a critical foreword by Robin Setton and Adelina Hild. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2004. 266 p.
14. Collombat I. General Knowledge : a Basic Translation Problem Solving Tool. *Translations Studies in the New Millenium*. 2006. 4. P. 59–66.
15. Core Curriculum. *EMCI Interpreting*. Last modified September 10, 2020. URL: <https://www.emcinterpreting.org/download/3422/> (дата звернення: 17.02.2025).
16. Corsellis A. Public Service Interpreting. The First Steps. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2008. 186 p.
17. Court Interpreter Court Interpreter Training & Certification Program. New Judge Orientation. *National Center for State Courts*. March 2007. URL: <https://surl.li/fuoyve> (дата звернення: 17.02.2025).
18. Delisle J. Translation: an interpretive approach : Tr. by Patricia Logan and Monica Creery ; Foreword by Danica Seleskovitch. Ottawa : University of Ottawa Press, 1988. 125 p.
19. Diriker E. De-/re-contextualizing conference interpreting : interpreters in the ivory tower? Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2004. 221 p.
20. Dodds J. M. On the Aptitude of Aptitude Testing. *The Interpreters' Newsletter*. 1990. 3. P. 17–22.
21. Gambrell S., Lesch H. Interpreter Training : Devising a Model for Aptitude Testing for Simultaneous Interpreters. *Stellenbosch Papers in Linguistics Plus*. 2021. 61 (June). P. 127–49. DOI: 10.5842/61-0-921 (дата звернення: 17.02.2025).
22. Gerver D., Longley P., Long J., Lambert S. Selecting trainee conference interpreters : A preliminary study. *Journal of Occupational Psychology*. 1984. 57. P. 17–31. DOI: 10.1111/j.2044-8325.1984.tb00144.x (дата звернення: 17.02.2025).
23. Gile D. Basic concepts and models for interpreter and translator training. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2009. 283 p.
24. Gillies A. Conference interpreting : a student's practice book ; 2nd ed. London and New York : Routledge, 2024. 499 p.
25. Gringiani A. Reliability of aptitude testing : A preliminary study. *Aspects of applied and experimental research in conference interpretation* ; edited by Laura Gran & Christopher Taylor. Udine : Campanotto Editore, 1990. P. 42–53.
26. Herbert J. Interpreter's Handbook: How to Become a Conference Interpreter. Genève : Librairie de l'Université, GEORG & Cie S. A., 1952. 73 p.
27. Introduction to Translation and Interpreting Studies ; Edited by Aline Ferreira and John W. Schwieter. Hoboken, New Jersey : Wiley-Blackwell, 2022. 336 p.
28. Jones R. Conference interpreting explained ; 2nd ed. Manchester : St. Jerome Publishing, 2002. 142 p.
29. Lambert S. Aptitude testing for simultaneous interpretation at the University of Ottawa. *The Interpreters' Newsletter*. 1992. 4. P. 25–32.
30. Lambert S., Meyer I. Selection Examinations for Student Interpreters at the University of Ottawa. *The Canadian Modern Language Review*. 1988. Vol. 44 Issue 2 (January). P. 274–284. DOI: 10.3138/cmlr.44.2.274 (дата звернення: 17.02.2025).
31. Liu J. Interpreter Training in Context. European and Chinese Models Reconsidered. Singapore : Springer, 2020. 154 p.
32. Longley P. The use of aptitude testing in the selection of students for conference interpretation training. *The theoretical and practical aspects of teaching conference interpretation* ; edited by Laura Gran & John M. Dodds. Udine : Campanotto Editore, 1989. P. 105–108.
33. Manole V. General Knowledge in Conference Interpreting Training: a Survival Guide for Overwhelmed Students. *Revue Internationale d'Études en Langues Modernes Appliquées / International Review of Studies in Applied Modern Languages RIELMA/IRSAML*. 2019. 12. P. 65–80.

34. Mikkelsen H. An introduction to court interpreting ; 2nd ed. Abingdon, Oxon ; New York : Routledge, 2017. 161 p.
35. Monacelli C. Self-Preservation in Simultaneous Interpreting. Surviving the role. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2009. 182 p.
36. Moratto R. The Xiada model for Interpreter Training. *Translation Journal*. 2011. Vol. 15, No. 3 (July). URL: <https://translationjournal.net/journal//57interpreting.htm> (дата звернення: 17.02.2025).
37. NAATI Interpreter Certification: Knowledge, Skills and Attributes. *National Accreditation Authority for Translators and Interpreters*. February 2016 URL:<https://surl.li/ckttzj> (дата звернення: 17.02.2025).
38. Nolan J. Essays on Conference Interpreting. Bristol, UK; Blue Ridge Summit : Multilingual Matters, 2020. 165 p.
39. Pérez-Luzardo Díaz J. Didáctica de la interpretación simultánea : PhD diss., Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, 2005. 625 p.
40. Pöchhacker F. Introducing Interpreting Studies. London and New York : Routledge, 2004. 252 p.
41. Russo M. Aptitude Testing over the Years. *Interpreting*. 2011. 13 (1). P. 6–30. DOI: 10.1075/intp.13.1.02rus (дата звернення: 17.02.2025).
42. Sawyer D. B. Fundamental Aspects of Interpreter Education : Curriculum and Assessment. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2004. 310 p.
43. Seleskovitch D., Lederer M. Pédagogie raisonnée de l'interprétation. Bruxelles ; Luxembourg : Didier Érudition : Opoce, 1989. 281 p.
44. Setton R., Dawrant A. Conference Interpreting. A Trainer's Guide. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2016. 650 p.
45. Snelling D. The Interpreter's General Knowledge. *The Interpreters' Newsletter*. 2009. (14). P. 91–98.
46. Strömmuse O. Manual for Beginning Interpreters: A Comprehensive Guide to Interpreting in Immigration Courts. Albuquerque, NM : Anthony Tell, 2021. 164 p.
47. The Routledge Handbook of Interpreting ; Edited by Holly Mikkelsen and Renée Jourdenais. London and New York : Routledge, 2015. 625 p.
48. Timarová Š., Ungoed-Thomas H. Admission Testing for Interpreting Courses. *The Interpreter and Translator Trainer*. 2008. 2:1. P. 29–46. DOI: 10.1080/1750399X.2008.10798765 (дата звернення: 17.02.2025).
49. Tiselius E. Conference interpreter. *AJETI Encyclopedia of Translation and Interpreting*. April 7, 2024. DOI: 10.5281/zenodo.10938865 (дата звернення: 17.02.2025).

Stasiuk B. V., Nesteliev M. A. APPLICATION OF NEWS OUTLETS FOR INTERPRETER TRAINING

This paper has been dedicated to the place of news resources in the interpreter's training programme. General knowledge, which is derived from the news outlets on a daily basis, has long become an indispensable component of interpretation, a practice that has evolved significantly since its inception in the early 20th century. Over the decades, scholars, practitioners, and trainers in the field of interpretation have consistently emphasised the importance of general knowledge competence, both as part of entrance examinations and within the broader framework of interpreter education. However, despite the acknowledged significance of general knowledge in this discipline, a universally accepted definition of what constitutes "general knowledge" remains elusive.

The paper reveals some contradictions existing in relation to the content and scope of general knowledge for a regular schedule of interpreter training against the objective needs of the University and interpretation courses students. Its selection remains highly subjective and based on the personal perspectives of instructors. Each educator might have a different approach to what should be taught, which topics should be prioritised, and what resources should be used to support learning.

It has been revealed by the authors of the paper that such a lack of clarity can create challenges for both learners and educators alike. The absence of a standardised curricula leaves room for differing interpretations of what constitutes adequate preparation for aspiring interpreters. Consequently, the question of which subjects are most beneficial for students to explore remains open-ended and dependent on the individual teaching styles of the instructor. For some, general knowledge may encompass a wide range of historical, cultural, and political topics, while for others, it might be more narrowly focused on specific fields such as law, economics, or science. This subjectivity can make it difficult for students to determine exactly what they need to know to succeed as interpreters.

In light of these challenges, this paper proposes an alternative approach to defining the core of general knowledge for interpretation students. Specifically, it suggests that the foundation of general knowledge should be grounded in the subjects and themes regularly discussed in current news and events, as reported

by journalists and news platforms. The rationale behind this approach is that the topics covered in the media often reflect the key areas of public discourse and provide valuable insights into contemporary issues, trends, and global developments. By focusing on news-based content, students can ensure they stay relevant and well-informed on the issues that shape the world around them.

In addition to this conceptual framework, the paper also highlights a series of practical exercises designed to enhance general knowledge through targeted exposure to current affairs. These exercises are carefully selected from a range of specialist literature on interpretation training and are intended to complement traditional learning methods. By engaging with real-world topics, students can develop a deeper understanding of the language and concepts they may encounter in professional interpretation settings.

Furthermore, the paper advocates for the establishment of several groundbreaking principles that should serve as the foundation of any news-based exercise system for general knowledge enhancement. These principles include promoting critical thinking, encouraging active engagement with diverse sources of information, and fostering a broader understanding of the interconnectedness of global events. Ultimately, the goal is to equip interpretation trainees with the tools they need to navigate the complexities of contemporary discourse and deliver accurate, contextually appropriate interpretations in real-world situations.

Key words: *interpretation training, general knowledge, general culture, news and current affairs, exercising.*